

Statsforvaltarens tilråding til
Miljødirektoratet om vern av skog for
Smogågjuvet, Tokke kommune i Telemark

Utsikt mot Smogågjuvet fra Nystøylhuten

Foto: Terje Blindheim

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark, mars
2026

Innhold

1. FORSLAG.....	3
1.1 Heimelsgrunnlag	3
1.2 Verneverdiar, påverknadsfaktorar og effektar av verneforslaget	3
1.3 Andre interesser.....	5
1.4 Planstatus.....	5
2. SAKSHANDSAMING	5
2.1 Sakshandsamingsprosessar.....	5
2.2 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	5
2.3 Forholdet til utredningsinstruksen	5
2.4 Forvaltningsmyndighet	6
3. VIKTIGE ENDRINGAR UNDER BEHANDLINGA AV VERNEPLANEN	6
3.1 Namn.....	6
3.2 Avgrensing.....	6
3.3 Verneforskriftene.....	6
4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLEGERE VERNEVEDTAK	7
5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSAR	7
5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvensar	7
5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvensar	7
5.3 Avveging skogvern – skogbruk.....	7
5.4 Forvaltningsmynde	8
6. Beskriving av området med merknader.....	8
Smogåjuvet, Tokke kommune	8

1. FORSLAG

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark tilrår vern av eit naturreservat i medhald av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Området er nytt naturreservat.

Tilrådinga omfattar 6038 daa dekar nytt verneareal. Totalt produktivt skogareal er 5236 dekar, og av

Området som blir foreslåtte verna, er:

1. Smogåjlivet naturreservat i Tokke kommune, Telemark fylke

1.1 Heimelsgrunnlag

Området blir foreslått vernet i medhald av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Området blir foreslått verna som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilåret for å kunne opprette eit naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet anten inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur, representerer ein bestemd naturtype, på annan måte har særleg betydning for biologisk mangfald, utgjør ein spesiell geologisk førekomst eller har særskilt naturvitskapleg verdi.

Naturreservata skal bidra til bevaringsmåla i naturmangfoldloven § 33, mellom anna bokstavane

a (variasjonsbreidda av naturtypar og landskap),

b (artar og genetisk mangfald),

c (trua natur og økologiske funksjonsområde for prioriterte artar).

Verneområdet skal bidra til å oppfylle fleire nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua artar og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga artar og naturtyper skal betras.*

Oppretting av verneområdet bidreg til å nå internasjonale mål og forpliktingar, m.a. nedfelte i konvensjonen for biologisk mangfald artikkel 8 om eit samanhengande verneområdenettverk, jf. og naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne desse naturområdet mot ulike typar inngrep, gir verneområdet også eit positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfald, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Området vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtekne av Stortinget om 10 % vern av skog.

1.2 Verneverdiar, påverknadsfaktorar og effektar av verneforslaget

Dei foreslåtte verneområdet inkluderer viktige naturtypar og mange trua og nær trua artar.

Vern av området bidreg til å redusere dei negative effektane av klimaendringane, gjennom å sikre eit nettverk av viktige leveområde for naturmangfaldet i norske økosystem. Det foreslåtte verneområdet har stor variasjon og rikt artsmangfald. Slike område er robuste mot endringar i klimaet og bidreg til langsiktig bevaring av artsmangfaldet og vidareføring av dei økosystemtjenester skogen gir. Vern av området vil bidra til langsiktig binding av karbon. Det meste

av skogen i denne tilrådinga er gammal barskog, som ifølgje rapporten Skogvern som klimatiltak (NINA rapport 752) har det største karbonlageret per arealeining i levande biomasse. Etter figur 1 i den same rapporten kan den gjennomsnittlege karbonmengda i levande biomasse i skog som blir verna, blir estimert til å vere om lag 70 tonn karbon per hektar.

I denne verneplanen er verneverdiane for området knytt til 5 raudlista naturtypar som vil bidra til å fylle manglar i vernet, samtidig vil dei bidra til å bevare trua og nær trua artar.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfaldet i verneforslaget er innhenta frå

- *Lønnve O. J., Olberg S., Thylen A. 2019. Naturverdier for lokalitet Digernes, registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog 2018. NaRIN faktaark. BioFokus og Reiso, S. 2021.*
- *Blindheim, T. og Høitomt, T. 2021. Naturverdier for lokalitet Modalen, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2020. NaRIN faktaark. BioFokus.*
- *Naturbase: <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase>*
- *Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no/>*

Dei viktigaste påverknadsfaktorane på verneverdiane i området som blir foreslåtte verna er hogst mulig vidare utbygging av kraftverk, skogsvegbygging og mulig mineralutvinning. Vern av det foreslåtte området skal gjennom føresegnar om slike tiltak sikre areal med viktige vernekvalitetar og bidra til dekning av viktige manglar i skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av trua naturtypar og levestad for mange trua artar, og dermed redusere den samla belastninga på artar som har risiko for å døyt ut.

Verneforskriften opnar for at fleire pågåande aktivitetar kan førast vidare. Tiltak som isolert sett vurderast å ha lite å seie for verneformålet, kan i sum og over tid medverke til at verneverdiane ringast. For enkelte aktivitetar vil det derfor i tråd med prinsippa om samla belastning vere restriksjonar, slik at naturverdiane får eit auka vern. Dette er også i tråd med prinsippa om miljøforsvarlege teknikkar og lokalisering, og dessutan miljøringast betalar der det ut frå omsynet til verneverdiane er fastsette føresegnar om mellom anna ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut frå dagens kunnskap om artar og naturtypar i området vil dei aktivitetane som i samsvar med verneforskriften kan førast vidare, med lita grad av sannsyn ha vesentleg negativ innverknad på desse artane, naturtypane og landskapselementa. Vernereglane tillèt likevel ikkje vesentlege inngrep i området.

Statsforvaltaren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsyn vil føre til ei positiv utvikling for artane og naturtypane, jf. naturmangfaldsloven §§ 4 og 5. Statsforvaltaren reknar at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfaldsloven § 8. Statsforvaltaren har ut frå ei føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt moglegheita for fleire påverkingar av same slag, eller ein kombinasjon av fleire ulike påverknadsfaktorar (samla belastning). Det føreligg elles etter Statsforvaltarens oppfatning tilstrekkeleg kunnskap om naturmangfaldet, påverknadsfaktorar og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet blir derfor ikkje ytterlegare vekt i denne saka.

For nærare beskriving av verneverdiar, påverknadsfaktorar og effektar av verneforslaget, jf. naturmangfaldsloven kapittel II, blir det vist til omtalen av verneområdet i kapittel 6.

Dersom området ikkje blir verna, vil det vere andre sektorlovar som regulerer arealbruken framover og som skal vareta omsyna til biologisk mangfald.

1.3 Andre interesser

Kraft og energi:

Verneforslaget grensar til regulert vassdrag Strandstøylsdalsvatnet. Strandstøylsdalsvatnet er regulert, og konsesjonen opnar for reguleringshøgde mellom kote 752 og 780. Av 28 meter reguleringshøgde er 18 m oppfylling og 10 m senking i forhold til vatnets opphavlege nivå . Dette framgår av Regulerings- og utbyggingsskjønnet for Tokke-Vinjevassdraget 25. Mars 1965. Statkraft opplyser at vannstanden i Strandstøylsdalsvatnet er tilnærma fast, grunna utforming av overløpet mot Botnedalen og terskelen i dammen til Smogåi. Grunna i at kraftmagasinet ikkje er bygd for å ta høgste reguleringshøgde på 780 m.o.h, er vernegrensa lagt til vasskant som er om lag 763 m.o.h. Demninga ligg 200 m nedanfor vatnet. Ned til demninga, som er bygd på 1980 tallet, er det ein gamal anleggsveg. Statkraft eig anlegget som er planlagt rusta opp. Området er grensa ut av verneområdet for å hindra interessemotsetningar. Det er ikkje registrert verneverdiar i området som er grensa ut. Vatnet i Smogåi er ført i tunnel til Botnedalsvatn i nord, og elva har derfor lita vassføring.

NVE skriv at dei ikkje kan sjå det ligg nettanlegg innanfor verneforslaget, og heller ikkje områdekonsesjonær Telemark Nett as har gjeve uttale.

Mineral

Det er ikkje registrert mineralførekomstar innanfor verneforslaget, og Direktoratet for mineralforvaltning skriv at dei ikkje har merknader.

Vegar

Ved Frolandsvegen vil verneområda grense til veggen og moglegheit for vedlikehald går fram av verneforskrifta § 4 d og §7 h .

Ved foten av Riplelii og 2 km oppover langs Smogågjuvet er det ein eldre skogbilveg og moglegheit for vedlikehald går fram av § 4 d.

1.4 Planstatus

Aralet i dette verneforslaget er avsett som LNFR-område i Tokke kommune sin arealplan.

2. SAKSHANDSAMING

2.1 Sakshandsamingsprosessar

<i>Namn</i>	<i>Tilbod</i>	<i>Oppstart</i>	<i>Høyring</i>
Smogågjuvet	3.6.2020	29.10.2021	10.04.2025

2.2 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Ikkje aktuelt.

2.3 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget er utarbeidd i samsvar med Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 grunngjev ein for verneforslaget på overordna nivå og samanhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta

vare på eit utval av norsk natur blir klargjort. Vidare blir omtalt kort kva som eventuelt skjer med verneverdiane viss verna ikkje blir gjennomført og kva verkemiddel som eventuelt kan vere relevante. I kapittel 5 blir samfunnsnytta av verneforslaga vurderte på eit overordna nivå, saman med økonomiske og administrative konsekvensar. I kapittel 6 blir omtalast og vurderast generelle kommentarar og konkrete merknader til verneforslag for dei enkelte området frå ulike partar, styresmakter og interessegrupper. Etter avvegingar mellom verneverdiane i området og andre samfunnsinteresser er det undervegs i verneprosessen gjort endringar i vernereglar og avgrensing for verneforslaget.

Gjennomføringa i samsvar med rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsreglar ved områdevern etter naturmangfaldslova, forvaltningslova og utgreiingsinstruksen har medført inkluderande prosessar som sikrar ei vellykka gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det gjort ei avveging mellom verneinteresser og andre brukar- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mogleg grad tilpassa dei ulike brukarinteressene i området. Krava i naturmangfaldsloven § 14 er dermed oppfylt.

2.4 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommunar skal gjennom høyringsprosessen gi tilbakemelding på om dei ønskjer å få tildelt forvaltningsmynde for nye verneområde i tråd med gjelda politikk på området. Forvaltningsmynde blir fastsett gjennom forskrifta når område blir vedteke vernet. Tokke kommune har i høyringssvaret fremma ønskje å få mynde.

3. VIKTIGE ENDRINGAR UNDER BEHANDLINGA AV VERNEPLANEN

3.1 Namn

Det har under høyringane komme innspel som foreslår endring av namn. Språkrådet meiner at rett skrivemåte er Smogåjuvet. Dei har reist namnesak, og Kartverket kan ikkje ta avgjerd før kommunens høyringsfrist 27. mars. Statsforvaltaren tek difor atterhald om namnet, og nyttar same namn som i høyringa fram til namnesaka er avgjort.

3.2 Avgrensing

Avgrensinga er ikkje endra sidan verneforslaget var på høyring.

3.3 Verneforskriftene

Det er etter høyringa gjennomført nokre mindre endringar i forslaga til verneforskrifter. Dette kjem av tilpassingar til direktoratets mal som er endra sidan høyringa.

I §§ 4 og 7 er dei to føresegna knytt til kraftliner teke ut sidan det ikkje er påvist kraftliner i verneforslaget.

I §6 er det i bokstav c lagt til mogleg bruk av skogsbilveg.

I §7 bokstav h er det lagt til ein moglegheit for å søkje om tiltak mot ras, skred og flaum ved Frolandsvegen. I bokstav i er det opna for at bakanforliggende hytter på fire eigedomar kan søke om løyve til motorisert ferdsel av ved, materialar og utstyr. Dette vil være vilkårsbunde av at grunneigar av gbnr 107/2 i verneområdet gjev samtykke.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLEGERE VERNEVEDTAK

Ikkje relevant sidan Smogågvjuvet blir eit nytt verneområde.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVEN SAR

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvensar

Området er i arealplanane til kommunane avsett til Landbruks-, natur-, friluftsliv- og reindriftsområde (LNFR-område). Kartleggingar av naturverdiane i området er gjennomførte som del av verneplanprosessen. I nokre tilfelle er eksisterande data brukte som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagde gjennom høyring av verneforslag og annan kontakt med partar saka vedkjem.

Vernet vil avgrense dei framtidige moglegheitene for m.a. skogbruk, jordbruk, mineralutvinning regulering av vassdrag, nedbygging og anna omdisponering frå natur til andre formål. Det er elles i verneplanprosessen lagt vekt på å komme andre interesser i møte gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Statsforvaltaren meiner at verneforslaget slik det no ligg føre har små negative konsekvensar. Samla sett vurderer Statsforvaltaren det slik at dei samfunnsøkonomiske konsekvensane av vernet vil vere positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har ei positiv samfunnsnytte, sjølv om denne ikkje kan verdsetjast. Forslaget vil samtidig bidra til oppfylling av nasjonale og internasjonale forpliktingar om å vareta naturmangfaldet. Verneforslaget vil også sikre viktige område for friluftsliv.

5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvensar

Dei største kostnadene som følgje av etableringa av verneområdet vil vere utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å halde oppe verneverdiane. I tillegg vil det kunne vere behov for å restaurere natur i delar av området.

5.3 Avveging skogvern – skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fekk den 1. juli 2020 i oppdrag frå Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å greie ut forvaltningstiltak knytt til skogvern og konsekvensar for avverknaden og bidraget skognæringa hadde til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktorata foreslått retningslinjer for avvegingar.

I oppdrag frå Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 bad Klima- og miljødepartementet om at forslaget blir sett i verk, med nokre mindre justeringar. For privateigd skog skal forslaget setjast i verk for område der det blir motteke tilbod etter 1. februar 2022, og ved vern av offentleg eid grunn for område der det blir meldt oppstart frå og med same dato.

Området som blir omfatta av denne verneplanen er tilboden for frivillig vern av grunneigar før 1. februar 2022. Det blir derfor ikkje omfatta av oppdraget frå Klima- og miljødepartementet .

5.4 Forvaltningsmynde

Statsforvaltaren har i samband med høyringa fått stadfesta at Tokke kommune ønskjer å overta forvaltningsmynde for Smogågvjet.

6. Beskriving av området med merknader

Smogågvjet, Tokke kommune

Totalareal 6 038 dekar.

Produktiv skog 5 236 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare eit område som

- a. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som naturtypane rasmark almeskog, frisk rik edellauvskog og høgstaude granskog
- b. representerer ein bestemt type natur i form av bratte lisider med ein mosaikk av rik lauvskog og eldre barskog
- c. inneheld ein viktig geologisk førekomst i form av ein stor bekkekløft

Faktaarka for tilbodsområdet Modalen og Smogågvjet er frå 2021. Etter det har grunneigarane teke ut eit større området i Ripilei mellom Nystøyl og Ripilen slik at det no er to separate tilbodsområder. Det var ikkje registrert særskilde verneverdiar i området som er teke ut, men bekkekløfta Tekslåi er no utanfor. Sidan faktagrunnlaget er skriva medan det var eit område, vert Modalen og Smogågvjet skildra som eit område i følgjande tekst.

OMRÅDESKILDRING

Området ligg i sin heilskap i Tokke kommune i Telemark og strekkjer seg frå Dalen sentrum i aust og ca. 15 kilometer vestover langs elva Dalåi. Området utgjer nordvende dalsider inn til Ripilen, men vest for Ripilen inngår også sørvende lisider. I tillegg inngår fjellskogsområde rundt Ripilen. Området har stor topografisk variasjon både på landskapsnivå og lokalt. Det er ein stor hoveddal som dannar nord og sørvende lisider og berg, og dessutan sidekløfter til desse og variert, men noko rolegare topograf i høgareliggjande delar. Det går ei rekkje bergartstypar i smale til breie band på tvers av dalføret. Sandstein, amfibulitt, ryolitt, grønstein vekslar aust for Ripilen, medan det i dei vestre delane har ein større del med granittisk gneis. Avhengig av overlaging av lausmassar, forvitring og utvasking har heile området innslag av både fattig og rik vegetasjon, men det er heilt klart ein større del rik vegetasjon aust for Ripilen.

Det er utført kartlegging av Mis figurar i delar av undersøkingsområdet som ein del av skogbruksplanlegginga. Området er kartlagt for naturtypar etter metodikk DN handbok 13 i samband med regionale kartleggingar av bekkekløfter i 2008 og edellauvskog i 2009-2010. Desse kartleggingane er supplerte med nye lokalitetar frå 2020 slik at det er avgrensa 18 kjerneområde innanfor undersøkingsområdet. 11 av desse er gitt verdi som svært viktig (A) medan dei resterande 7 er gitt verdi som viktig (B).

Noreg er delt inn i 7 bioklimatiske seksjoner der områda ligger i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon O1. I følgje kartleggingsrapporten for området ligg omlag 10% i sørboreal vegetasjonszone, 50% i mellomboreal og 40 % i nordboreal.

VEGETASJON, SKOGSTRUKTUR OG PÅVERKNAD

Store delar av området i den lange nordvende lisida er dominerte av blåbærskog og svak lågurtskog. Innimellom finst rikare areal med både lågurtskog og høgstaudeskog. Dei rikaste areala ser ut til å vera konsentrert i dei nedre delane av liene. Dette kjem av eit mektig lausmassedekke som strekkjer seg langt opp i lisidene. Dei sørvende og lågtliggjande delane av området blir prega av varmekjær og rik vegetasjon. Oppe i høgda er vegetasjonen gjennomgåande noko fattigare, men gjerne med eit litt meir humid preg.

Skogstrukturen og grada av påverknad varierer gjennom området, men nokså store delar av området er tydeleg påverka av tidlegare tidars plukk- og gjennomhogstar. Heilt nye hogstinggrep finst berre unntaksvis heilt i ytterkanten av området og dessutan på eit par stader litt vest i området. Delar av dei mest produktive og lettast tilgjengelege liene vart truleg meir eller mindre flatehogget på 1950- eller 1960 talet. Gamle, gjengrodde driftsvegar oppe i liene og tydelege felt med yngre skog blir viste på flybilete frå 1970-talet

Sidan produktiviteten er god på lausmassane i store delar av den lange nordvende lia, har skogen komme nokså raskt opp igjen etter hogst. Særleg i blandingskogmiljø vil førekomst av mange ulike treslag føra til at skogen ganske raskt står fram som sjiktet. Produksjonen av dødved er førebels ganske liten i store delar av lia, men i fleire av kjerneområda og enkelte stader elles finst til dels rikeleg med dødved. Det finst dødved av alle treslag, men gran er overrepresentert. Læger i tidlege og mellomliggjande stadium er vanlegast, men stadvis finst læger også i seinare nedbrytningsstadium. I store delar av området vil mengda dødved auka ganske betydeleg dei neste tiåra. Det finst store areal med eldre, men nokså strukturfattig skog på god bonitet, og i desse miljøa blir dødved danna raskt. Den nordvende plasseringa i ei bratt li skaper humide forhold i store delar av området. Dette gjer at ein større del av lægrene klarer å halda på fukta gjennom nedbrytningsprosessen enn dei vil gjer i ein tørr, sørvend li. Dette gjer stokkane eigna for eit ganske stort mangfald av vedbuande organismar.

Dei eldste trea finst hovudsakleg i dei skinnaste delane av området. Den langsame omsetninga gjer at det heller ikkje her finst så veldig mykje dødved. Med unntak av spreidde element, stammar det meste av dødveden i dei høgareliggjande delane frå ei stormfelling for nokre tiår sidan. Desse stormfelte trea er ofte samla i større og mindre vasar i eksponerte delar av området, særleg ut mot "brekket" der liene ned mot Modalen startar. I austlege delar finst ein del spor av styving på eldre almetre. I midtre og vestre delar er det færre spor etter styving og edellauvtrea førekjem meir som slanke og høgreiste.

Det finst noko dødved av alle treslaga, men stadvis kan dette komma av ustabilitet i større gran enn høg alder på trea. Ein del edellauvstrær er imidlertid såpass gamle at epifyttfloraen er godt utvikla.

VERNEINTERESSER

Artsmangfold

I dette avsnittet er mellom anna såkalla «raudlista» artar omtalt. Det er artar som er sjeldne og som er gitt ulik status etter kor stor fare det er for utrydding. Status er henta frå Norsk rødliste for arter 2021 hjå Artsdatabanken. EN = sterkt trua, VU = sårbar, og NT = nær trua, der «sårbar» er meir sjeldan enn «nær trua».

Det er gjort eit avgrensa søk for berre Smogågjuvet, og det gjort 13 funn og 6 unike funn av raulista arter. Desse er barlind, alm, rimnål, klosterlav, bleikdoggnål og rynkeskinn. Desse spreier seg med 1 sterkt trua EN og 2 sårbare VU og 3 nær trua (NT).

Naturtypar

Innimellom finst rikare areal med både lågurtskog og høgstaudeskog. Dei rikaste areala ser ut til å vera konsentrert i dei nedre delane av liene. Dette kjem av eit mektig lausmassedekke som strekkjer seg langt opp i lisidene. Dei sørvende og lågtliggjande delane av området blir prega av varmekjær og rik vegetasjon. Oppe i høgda er vegetasjonen gjennomgåande noko fattigare, men gjerne med eit litt meir humid preg.

Området er kartlagt etter DN-håndbok 13. I Smogågjuvet finn me 6 naturtypar derav 3 A (svært viktig) og 3 B (viktig); sørboreal blandingskog (B), Høgstaudegranskog (B), Gamal høgareliggjande granskog (B), Rasmark almeskog (A), Boreonemoral blandingskog (A) og Gamal lavland blandingskog (A). Norsk raudliste for naturtypar 2018 og DN -handbok 13 er ikkje konvertible system, og me kan derfor ikkje seie sikkert kor mange av dei registrerte naturtypane etter DN13-metodikken som er raudlista naturtypar. Men artslista og omtale av naturtypane indikerer at fleire ville hatt en raudliste kategori. Dette er truleg frisk rik edellauvskog og høgstaudegranskog.

Smogågjuvet vil være eit viktig tilskot til vernearbeidet i Tokke-Bandak området. Avstanden til verneområda langs Tokkeåi og Bandak er ikkje særleg stor, og det nye området vil inngå i eit viktig nettverk av verneområde i denne hotspot-regionen. Samla var Modalen og Smogågjuvet vurdert av kartleggerane å inneha nasjonale og internasjonale kvalitetar (****). I Vestfold og Telemark har Miljødirektoratet bedt skogeigarforeningane og Statsforvaltaren prioritere følgjande (brev 08/2024): kalk-, lågurt- og høgstaudeskog, gammal barskog, bekkekløfter, raviner og flomskogsmark. Her dekkjer verneforslaget dei tre fyrste kategoriane. Vidare dekkjer verneforslaget følgjande manglar; raudlista naturtypar og artar, skog i mellomboreal sone, skog med naturskognærleik og eit verneforslag som opnar for utvidingar mot aust der det allereie finst eit kartlagd tilbod.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Se kapittel 1.3.

Samandrag av høyringsfråsegnene:

Verneforslaget var sendt på høyring i lag med 3 andre områder i Telemark. For Modalen er desse høyringspartane skrevne til;

Grunneigare, Telemark fylkeskommune, Tokke kommune, Tokke sau og geit, Birdlife Norge, Naturvernforbundet i Øst-Telemark, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, Norges jeger og fiskerforening Telemark, Birdlife Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vasdrags Brugseierforening, Telemark Energi AS, Telemark Nett AS, DE Nett AS, Småkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Foreining, Aust-Telemark Sau og Geit, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes landsforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske

Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komitè, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norges Luftsportforbund, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges Biologforening, Norges Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, NIBIO Norsk Institutt for Bioøkonomi, Stiftelsen norsk institutt for naturforskning NINA, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Statens vegvesen vegdirektoratet, Stiftelsen WWF verdens naturfond. I tillegg har firmaet Elements29 as fått moglegheit til å uttale seg på oppmoding frå Direktoratet for mineralforvaltning.

Det har komme 11 høyringsfråsegn til verneforslaget.

Bane Nor

Vi viser til brev, datert 10.04.25. Bane NOR har ingen merknader.

Forsvarsbygg

Vi viser til mottatt materiale. Forsvarsbygg uttaler seg med den hensikt å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser. I bestemmelsene er det sikret unntak for militær operativ virksomhet samt avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. Vi har derfor ingen ytterligere kommentarer til verneforslaget og anser Forsvarets behov som ivaretatt.

Statens vegvesen

Modalen og Smågogjuvet (Tokke) ligg for det meste langt frå offentleg veg, men i aust grenser område til fv. 450 Skafsåvegen. Telemarks fylkeskommune vil følge opp naudsynt fråstand til fylkesvegen.

Språkrådet

Arbeid med ein verneplan har aktualisert spørsmålet om korleis namnet på eit juv i Tokke kommune skal skrivast i offentleg samanheng. I SSR er namnet i dag registrert med både Smogåggjuvet, Smøgåjuvet og Smågåggjuvet som godkjende skrivemåtar. Det primære ånamnet er registrert med skrivemåtane Smogåi, Smøgåi og Smågåi. Det kan ikkje vera tvil om at det er inkjekjønnordet smog som ligg til grunn for førelekken i dette namnet. Det er difor Smogåi som bør nyttast som offisiell primærnamnform. Ingen av dei SSR-registrerte skrivemåtane av det avleidde namnet er tilrådeleg. Sistelekken bør skrivast -juvet. Me ber Kartverket starta namnesak for både ånamnet og det avleidde namnet.

Norges vassdrags- og energidirektorat

Vi viser til melding om høring om verneprosess for utvidingen av Jønngiljo, Tiurkollen, Modalen og Smogåggjuvet. (Lenke til NVE Atlas). NVE har sett gjennom verneforslaget for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m.

Smogåggjuvet grenser til Strandstølvatn som er en del av Tokke-Vinje reguleringen. Det ligger en sperredam ved verneområdet. Etter innspill fra Statkraft om behovet knyttet til vedlikehold, rehabilitering og ombygging av dammen har Statsforvalteren grenset ut et område fra utløpet til nedstrøms av demningen. Statkraft melder tilbake at en slik avgrensning gjør det mulig å vedlikeholde og oppgradere vassdragsanlegget uten at det berører verneområdet. NVE var i kontakt med Hallgeir Kleiv i Statkraft som melder tilbake at de ikke har noen ytterlige kommentarer til verneforslaget og anser avgrensningen som tilstrekkelig.

Vi kan ikke se at det ligger noen nettanlegg i dette området og ber områdekonsesjonærer Telemark Nett AS om å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med noen eksisterende eller planlagte anlegg i dette området.

Lede

Lede har ikkje områdekonsesjon i Tokke kommune, der verneområdet for Modalen naturreservat og Smogåggjuvet naturreservat er føreslått plassert. Vi ber derfor SFVT om å kontakte gjeldande områdekonsesjonær, Telemark Nett AS, for føresegner. Lede eig og driftar anlegg som er etablert i samsvar med anleggskonsesjon innan kommunen. Nettanlegg som vert drifta i samsvar med tildelte anleggskonsesjonar (høgspentanlegg på regionalnettnivå) har god avstand til verneområdet. Det finst ingen planar om å etablere nye regionalnettanlegg nær ved verneområdet som er føreslått.

Telemark fylkeskommune

Fylkeskommunen har koordinert høyringa internt, og vil i punkta nedanfor kommentera på dei delane av verneforslaget som kan påverka ansvarsområda våre:

Vilt og fisk. Fylkeskommunen kan ikkje sjå at verneforslaga vil berøra regionale vilt- og fiskeinteresser negativt.

Kulturarv. Innenfor områda er det ikke kjente nyere tids kulturminner av nasjonal verdi. Det kan likevel være viktige kulturminner av lokal verdi, som ikke er fredet, og som fylkeskommunen ikke har kjennskap til. Kommunen som har forvaltningsansvar for kulturminner som ikke er freda, må gjøre en vurdering av dette. Statsforvalteren bør vurdere om det i utvalgte områder kan åpnes for uttak av enkelte tre med spesiell god kvalitet, til antikvarisk istandsetting av middelalderbygg.

Tokke kommune

Tokke kommune sender høyringsuttale til Statsforvaltaren med fyljande punkter: Tokke kommune ynskjer forvaltningsmynde for Modalen og Smogåggjuvet naturreservat. Verneforskrifta må utformast slik at Heibøåvegen kan nyttast, vedlikehaldas og evt utbetrast utan at vernereglane er til hinder for dette.

Direktoratet for mineralforvaltning

For området Smogåggjuvet har DMF ingen merknad

Norsk orientering

Anmodning om at orientering tillates. Norsk Orientering vil gjerne gjøre Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet «FORSKRIFTSMAL FOR NATURRESERVATER – FORSLAG TIL ENDRINGER», vedlagt. I tråd med brevetts forslag til endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2, ber vi om at orientering tillates i verneområdene.

Advokat Felland

Co2 – sal, bortleige mv. Slik vi les vedlegg 2, som er utkast til forskrift for Smogojuvet naturreservat, så kan grunneigar etter eventuelt vern fortsatt selje mv. CO2 kvoter. For at det ikkje skal vera tvil om at sal, bortleige eller annan bruk/disposisjon/inntekter av CO2, kjem grunneigaren til gode, ber vi om at Statsforvaltaren stadfestar det.

Grenser for gnr 100 bnr 1 er ikkje klårlagde Eigarane av gnr 100 bnr 1 har ikkje avklåra grensene for Store Homstjønn teigen. Grensene lik dei er inn teikna på økonomisk/digitale kart er difor truleg ikkje rett. Vi har ikkje prioritera å leite etter deilder, samt undersøkje eldre dokument mv. for å få klårlagd grensene. Eigarane av gnr 100 bnr 1 aksepterer likevel at digitale grenser kan bli nytta til å rekne ut volum på skog mv. som grunnlag for vederlag ved eventuelt friviljug vern.

Snoskuter – Atv slepe til Store Homstjønn frå Standstøylsdalen. I dag har vi som eigarar av gnr 100 bnr 1 høve til å kjøre snoskuter frå Strandstøylsdalsvatnet til hyttene ved Store Homstjønn. Vi har på nest side teikna inn løype som er nytta i dag. Løypa frå Strandstøylsdalen fylgjer den gamle ferdavegen til Store Homstjønn støylane/hyttene. Blå løype syner gamal ferdselsveg som òg nyttast til snoskuterveg. Vi gjer merksame på at det er veg på både sider av Øytjønn. Det vil seia at det òg på austsida av Øytjønn går veg. Det er ein føresetnad at ikkje verneforskrifta hindrar dagens bruk av snoskuter

Statsforvaltarens kommentarar:

Forsvarsbygg, Bane Nor, Lede, Direktoratet for mineralforvaltning, Statens vegvesen:

Statsforvaltaren tar fråsegna til etterretning.

Språkrådet. Statsforvaltaren registrerar at det er opna namnesak av Kartverket på oppfordring frå Språkrådet. Diverre er namnesaka forseinka, og avgjerda fell etter at tilrådinga vår er send. Språkrådet meiner *Smogåjuvet* skal være rett namn. I tilrådinga vel Statsforvaltaren å leggje til grunn same namn som i høyringa - *Smogåjuvet* -sidan namnesaka ikkje er avgjort.

Norges vassdrags- og energidirektorat. Statsforvaltaren registrer at det ikkje har kome opplysningar om at det er kraftlinjer i eller tett på verneområdet. I verneforskrifta var det tatt høgde for dette, men desse føresegna kan da takast ut.

Telemark fylkeskommune. Ved utarbeiding av forskrift nyttar Statsforvaltaren ei mal frå Miljødirektoratet. Det er ikkje opna for uttak av skog eller enkelttre med mindre det fremjar naturverdiar. Statsforvaltaren kan ikkje sjå det er grunnlag for å ta ut store tre i eit naturreservat sjølv når føremålet er så godt som å restaurere bygg frå middelaldaren. Naturreservat utgjer berre 5,4 % av skogarealet i Noreg, og der bør vera mogleg å finne vyrke på utsida av vernegrensa.

Tokke kommune. Statsforvaltaren merkar seg at kommunen ønskjer å vera forvaltningsmynde, og legg til rette for dette i verneforskrifta. Heibøåvegen er grensa ut etter ønskje frå veglag.

Norsk orientering. Ved utarbeiding av forskrift nyttar Statsforvaltaren ei mal frå Miljødirektoratet. I malen er det ikkje opna for særskild tilpassing for orienteringssporten. Førespurnaden må seiast å være generell, og har da også vert retta til direktoratet. Når ikkje direktoratet har valt å etterkomme ønskje, finn ikkje Statsforvaltaren grunnlag for ei særskild tilpassing for orienteringssporten. Det er mogleg å søke om arrangement etter §7 i forskrifta.

Advokatfirmaet Felland. Det går ikkje direkte fram av brevet kva for partar advokatfirmaet representerer. Statsforvaltaren registrerar at advokaten som skriv brevet òg er sameigar i eigedomen 100/1, og legg til grunn at advokatfirmaet berre representerer denne eigedomen. Statsforvaltaren kan ikkje avklare rettar til CO₂-kvotar. Dette blir oppfatta som privatrettslege tilhøve. Det er verneforskrifta og andre rettskjelder som set grenser for kva som er lov eller ikkje tillate i eit naturreservat. Grenseforhold må avklarast av jordskifteretten eller kommunen. Der vernegrensa skal gå i eigedomsgrensa, er det vanleg at jordskifteretten etter vernevedtak både klarlegg og merkar grensa. Snoskuter kan berre nyttast i utmark når kommunen har gitt særskilt løyve etter lov om motorferdsel i utmark. I eit verneområde må det i tillegg søkjast om løyve etter verneforskrift. Der er opna for å søkje dispensasjon etter § 7 bokstav i. Det er forvaltningspraksis for kor mange turar som blir gjevne i året. Grunneigarløyve må òg liggje føre, og i dette tilfellet må det innhentast frå tre andre grunneigarar der 107/2 har areal i verneplana.

Navn

Statsforvaltaren tilrår namnet Smogågjuvet som i høringa, men bed Miljødirektoratet sjå til avgjerdsle frå Kartverkets navnesak 2025/94.

Avgrensing

Det er ikkje gjort endringar mellom høyring og tilråding. Statsforvaltaren tilrår avgrensinga slik det går fram av vedlagte kart.

Verneforskrift

Det er berre gjort mindre endringar av verneforskrifta etter høyringa.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvaltaren tilrår at området blir verna som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrive.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Forslag til vernekart for Smogågjuvet i Tokke kommune

Vedlegg 2. Verneforskrift

Vedlegg 3. Høyringsfråsegner samla.